

Klatring Istid

Jentene i juvet

Når fosser fryser, kan de klatres i.

TEKST *Sigri Sandberg* FOTO *Tom A. Kolstad*

01

Kalde og klare.

Anna-Malou Petersson instruerer klatrejenter på nybegynnerkurs.

02

Blått blikk. Catharina Frostad

03

Godt utstyrt. Klatresele med isskruer, taubremser, klemknote, ekspresslynger.

04

Trinn for trinn. Stive støvler med stegjern dunkes rett inn i isslottet.

05

Sikring. Topptaufeste.

05

FAKTA OG TIPS

[Isklatring]

ISKLATRING ER å klatre på fosseis med øksker og stegjern. Man sikrer med isskruer. Isklatring er kanskje den farligste formen for klatring, nettopp fordi man har på seg stegjern og bruker øksker, i tillegg til at man klatrer på noe veldig bevegelig, dynamisk – altså vann.

I BEGYNNELSEN er det lurt å begynne å isklatre på topptau i tilrettelagte omgivelser. Man bør ellers være glad i å være ute, like å fryse litt, og man bør ha klatret litt før. Om man er en gjeng på 2-6 personer, kan man leie en guide eller godkjent instruktør.

FOR Å BLI GOD må du klatre masse, masse på is. Vær oppmerksom på lyder og utseende på isen. Klatre både med dem som er bedre og dårligere enn deg. Ikke gi opp. Jo mer du klatrer, jo gøyere blir det. Det er ingen snarveier til himmelen.

FOR Å HOLDE VARMEN er det lurt med dunjakke, dunskjørt, varmesåler, varmeposer i vottene, to par votter osv.

KILDER: ISKLATRENE LISA K. BJERUM, URPU HAPUOJA, ANNA-MALOU PETERSSON OG LENA DAHL

Hemsedal/Gol

Morgen med litt vind, stor måne. Hadde vi sett det hele utenfra eller ovenfra, fra for eksempel den månen, hadde vi kanskje stusset. I hvert fall om vi hadde greid å zoome inn på et juv like utenfor Gol i Hallingdal. For det er kald vinter, og i juvet har alt vann frosset, til isklumper, til tusen istapper, isfusser, isslott – og nå, denne lørdagsmorgenen, da det lysner, strømmer det jenter til juvet. Mange jenter. De har stive støvler, mot og matpakker, så tar de klatresele, stegjern og hjelm på. Griper isøksene, en i hver hånd. Hugger dem inn, og begynner å klatre. Rett oppover i det vakre.

– Vær aggressiv når dere svinger øksen! Her trengs både kraft og presisjon. Vær gjerne litt sint på noen – eller isen, sier Anna-Malou Petersson. Hun er godkjent isklatreinstruktør og sier at hun må si det motsatte når hun har menn på kurs: At de må være litt sensitive.

DYNAMISK ELEMENT. Noen av jentene er på nybegynnerkurs, noen klatrer for seg selv, noen er på workshop. Isklatring har vært en mannegreie. Denne helgen får jentene mulighet til å prøve seg, kontrollert, i tilrettelagte omgivelser.

– Kompleksiteten, svarer Petersson på spørsmål om hvorfor hun klatrer.

– Kombinasjonen av det fysiske og den mentale utfordringen som ligger i å vurdere isen, planlegge ruten, fortsetter hun.

Isklatrer og instruktør Urpu Hapuoja har klatret i nesten 20 år og svarer:

– Estetikken. For meg er det helt klart estetikken. Både i det en ser og føler. Når en klatrer bra, kjennes det i kroppen – det er en slags estetisk følelse, sier hun.

Og da må vi kikke opp igjen. Vi ser nyanser av hvitt og grått og grønt og blått og gult og brunt. Ser sol og Soria-moriaslott, ser Isslottet til Tarjei Vesaas eller slottet til Heksa Hvit i Narnia. Og lilla, blå, hvite, oransje hjelmer som hakker seg oppover i slott over slott.

– Is er dynamisk. Hver istype krever sin håndtering, forklarer instruktør Lena Dahl. Hun forteller at det finnes mange slags istyper. Blomkålis, som er morsom å klatre i, men vanskelig å få øksene inn i. Våt is, som er lett å få øksene inn i, men klissvåt å klatre i. Hard is. Og is som er som en løk, som løsner lag for lag, is som raser.

– Hører du en hul lyd, er det et faresignal, da er det mye luft. Raske temperaturforandringer gir ustabil is. Og i motsetning til klatreruter i fast fjell forandrer isfossrutene seg fra dag til dag, sier Dahl.

Det kreves mye erfaring for å vurdere om isen er sikker eller usikker.

FARLIGE OG SLITNE I BENA. – Råbra, Marianne! roper Sigrunn G. Skaiaa.

Helt øverst i en av rutene står hun, venninnen Marianne Laukvik, fersk istappklatrer. Hun har klatret ti meter rett opp – minst – bannet litt, stønnet litt. Nå rappellerer hun ned igjen.

– Johooo, jubler hun idet stegjernene er trygt plassert i horisontalt underlag.

Nadia Heyler er akkurat nede fra en annen rute, sier hun føler seg farlig. Med øks og stegjern. ▶

Isklatrejente. Siw Ørnhaug på vei oppover i det vakre.

01

02

► – Jeg ville ikke koddas med meg nå, ler hun.

Nå har lørdagen vart en stund, og jentene snapper stadig opp nye tips og triks.

– Få se litt mer aggressivitet! Stol på beina! Mye bedre! Bra! roper Anna-Malou Petersson, med hodet bøyd lett bakover. Lena Dahl forklarer at det beste er å se ut som en trekant i isen, en pyramide; bredbent benstilling, øksene opp og ved siden av hverandre, inn med hoftene og rumpa.

Og så er det opp igjen. En ny foss. Et annet slott. To og to på lag. En sikrer. En klatrer. Noen blir så slitne i armene at de bare må sette seg rett ned. Noen putter varmeposer i skoene og hopper opp og ned. Noen fester dunkskjørt utenpå buksen. Noen deler sjokoladen sin i små biter og deler med dem som vil ha. Og så kommer en av arrangørene svingende med en pose med hjemmelagede boller – og varm saft i en stor, grønn dunk.

– Vær så god. Her er nok til alle, sier hun.

Også begynner det å snø. Det hakkes og stønnes og jubles. Og ennå er det mange, mange slott som skal bestiges før det blir mørkt og middag. ●

a-magasinet@aftenposten.no

01

Først opp. Så slippe øksene. Og rappell ned igjen.

02

Så slappe av. En av arrangørene, Aina Winther, i hengekøye-loungen.

NASJONAL ISKLATRESAMLING

[For jenter]

Rundt 40 jenter fra hele landet kom til den første samlingen for isklatrejenter noensinne. Samlingen ble full et kvarter etter at påmeldingen var lagt ut. Alle måtte ha klatret før, ha fullført såkalt Brattkort. Ifølge arrangørene er målet lav terskel, avslappet atmosfære, nettverksbygging (å finne nye isklatrevenninner), inspirasjon, selvtillit og mestring. Dessuten får de låne utstyr her, man trenger ikke ha alt selv.

Initiativtagerne Siv K. Bøyum og Lisa K. Bjærum sier det er viktig for jenter å få prøve selv, ikke alltid bare være med kompiser eller kjæresten.

– Jentene kommer litt i bakgrunnen i mange fjellsportmiljøer, det er det ingen grunn til, sier de.

– Rollene er så utdelt på forhånd når man er på tur. Guttene styrer og leder, og så kommer jentene, sier den tredje arrangøren, Aina Winther.

De håper det kan bli en årlig tradisjon. Samlingen ble gjennomført i samarbeid med Norges klatreforbund.